

Europeiska
unionens råd

Bryssel den 16 maj 2023
(OR. en)

9260/23

CULT 62
RELEX 580
JAI 601
COEST 308
ASIM 58
AUDIO 46
CIVCOM 123
COCON 32
COHAFA 50
COPS 238
IXIM 122
NDICI 12
PROCIV 28
VISA 99

LÄGESRAPPORT

från:	Rådets generalsekretariat
till:	Delegationerna
Ärende:	Rådets slutsatser om utsatta och fördrivna konstnärer

För delegationerna bifogas rådets slutsatser om utsatta och fördrivna konstnärer, som godkändes av rådet (utbildning, ungdom, kultur och idrott) vid dess möte den 16 maj 2023.

RÅDETS SLUTSATSER OM UTSATTA OCH FÖRDRIVNA KONSTNÄRER

EUROPEISKA UNIONENS RÅD

SOM ÄR MEDVETET OM

1. vikten av kreativa och kulturella rättigheter, såsom de fastställs i globala¹ och regionala² instrument för mänskliga rättigheter, för att upprätthålla människans värdighet, kulturell mångfald, pluralism, demokrati och kulturens inneboende värde,
2. internationella organisationers arbete med konstnärlig yttrandefrihet, såsom Unesco – vars konvention från 2005 erkänner behovet av att vidta åtgärder för att skydda mångfalden av kulturyttringar, särskilt i situationer där kulturyttringar riskerar att försvinna eller förändras i betydande grad³ – och Europarådet⁴, särskilt med avseende på dess manifest om yttrandefrihet för konst och kultur i den digitala tidsåldern,

¹ Bland annat artikel 27 i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, som firar 75 år 2023, och artikel 15 i den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

² Bland annat Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

³ Unescos konvention om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar (2005).

⁴ Med utgångspunkt i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) har Europarådet t.ex. offentliggjort en rapport om konstnärlig frihet och ett manifest om yttrandefrihet för konst och kultur i den digitala tidsåldern, där det bland annat anges att inskränkningar av yttrandefriheten och den konstnärliga friheten påverkar hela samhället, som förlorar sin pluralism och den demokratiska processens livskraft.

3. Europeiska rådets slutsatser av den 15 december 2022 och den 9 februari 2023, i vilka man ånyo fördömer med kraft Rysslands anfallskrig mot Ukraina, bekräftar unionens helhjärtade stöd för Ukrainas oberoende, suveränitet och territoriella integritet inom dess internationellt erkända gränser⁵ och upprepar sitt åtagande att stärka stödet för fördrivna personer⁶,
4. Europaparlamentets resolution om kulturell solidaritet med Ukraina, vari man ger uttryck för uppriktig solidaritet med konstnärer⁷, eftersom konst och kultur kommer att spela en grundläggande roll i läkningsprocessen och återuppbyggnaden av Ukraina, och berömmar särskilt de handlingar som utförts av de ukrainska konstnärer och kreatörer som har satt sig upp mot den ryska invasionen genom att utöva sin konst⁸,
5. EU:s arbetsplan för kultur 2023–2026⁹, som innehåller flera åtgärder¹⁰ som rör utsatta¹¹ och fördrivna konstnärer,

⁵ Dok. EUCO 34/22.

⁶ Dok. EUCO 1/23.

⁷ Se bilaga II för definitionen av *konstnär*.

⁸ Europaparlamentets resolution av den 20 oktober 2022 om kulturell solidaritet med Ukraina och en gemensam krishanteringsmekanism för kulturell återhämtning i Europa (2022/2759(RSP)).

⁹ Rådets resolution om EU:s arbetsplan för kultur 2023–2026, EUT C 466, 7.12.2022.

¹⁰ Bl.a. om konstnärlig frihet, bevarande av kulturarv och stärkande av lokala kulturella och kreativa sektorer i Ukraina samt om kulturens och kulturarbetares roll i främjandet och försvaret av demokrati och mänskliga rättigheter i instabila situationer.

¹¹ Se bilaga II för definitionen av *utsatt konstnär*.

SOM BEAKTAR ATT

6. konstnärer världen över spelar en viktig roll för samhällets och individens liv, utveckling och motståndskraft, och att de bör kunna göra det samtidigt som de bevarar sin kreativitet och yttrandefrihet,
7. konstnärer därför bör, i enlighet med gällande bestämmelser, erbjudas skydd mot hot och kränkningar av alla slag som gör att de utsätts för fara på grund av deras konstnärliga arbete,
8. Rysslands anfallskrig mot Ukraina också är ett angrepp på Ukrainas kulturella identitet, samt att den kulturella dimensionen har en viktig roll att spela i de olika formerna av stöd till Ukraina,

SOM FRAMHÅLLER

9. modet och beslutsamheten hos alla konstnärer, särskilt kvinnliga konstnärer, som med hjälp av kulturens kraft står upp för att främja rättvisa och fredliga samhällen, frihet och demokrati och som motsätter sig krig, förföljelse och intolerans,
10. den viktiga roll som konstnärer i exil historiskt sett har spelat och i dag spelar för att främja fred, ömsesidig förståelse, frihet, demokrati och kulturell mångfald, samt vikten av att utsatta och fördrivna konstnärer ges möjlighet att fortsätta sitt konstnärliga arbete och fortsätta vittna om aktuella händelser,
11. att konstnärer inte längre kan fortsätta sitt konstnärliga arbete på ett säkert sätt i länder runtom i världen där demokratiska värderingar förtrycks eller förbjuds, inbegripet ryska och belarusiska konstnärer som är kritiska mot regimen och därför är särskilt utsatta för hot och förföljelse,
12. att Rysslands anfallskrig mot Ukraina har utlöst en storskalig tvångsförflyttning av ukrainska medborgare och en humanitär kris i en omfattning som inte setts i Europa sedan andra världskriget, vilket ger enorma konsekvenser, bland annat för konstnärer och deras yttrandefrihet, och bekräftar behovet av beredskap i Europa när det gäller att erbjuda stöd till utsatta och fördrivna konstnärer på både kort och lång sikt, genom lämpliga institutionella och rättsliga ramar,

SOM VÄLKOMNAR

13. de åtgärder som EU och dess medlemsstater har vidtagit för att tillhandahålla en skyddad plats¹² för konstnärer, inbegripet konststudenter och oberoende journalister¹³, som flyr Rysslands anfallskrig mot Ukraina, och initiativen inom ramen för programmet Kreativa Europa¹⁴ för att stödja ukrainska konstnärer som drabbats av kriget samt inom ramen för Erasmus+-programmet för att stödja ukrainska konststudenter,

UPPMANAR MEDLEMSSTATERNA ATT PÅ LÄMPLIGA NIVÅER, OCH GENOM LÄMPLIGA INSTITUTIONELLA OCH RÄTTSLIGA RAMAR,

14. överväga att vidta ytterligare åtgärder för att öka kapaciteten att erbjuda skyddade platser och så kallade fristäder¹⁵ för utsatta och fördrivna konstnärer från olika delar av världen, och bidra till nätverksmöjligheter för dessa konstnärer,
15. överväga att, när så är lämpligt, göra om vanliga konstnärsresidens till nödresidens, med beaktande av utsatta och fördrivna konstnärers behov, inbegripet de behov som uppstått till följd av Rysslands anfallskrig mot Ukraina,
16. överväga att tillämpa ett långsiktigt och holistiskt synsätt i samband med mottagande av utsatta och fördrivna konstnärer och deras familjer, som kompletterar det akuta behovet av en skyddad plats med möjligheter att bli en del av lokalsamhället och kulturlivet och att förbli konstnärligt aktiv och hörd, samtidigt som man uppmuntrar till inlärn timer av värdlandets språk,

¹² Se bilaga II för definitionen av *skyddad plats*.

¹³ Se t.ex. rådets slutsatser (2022/C 245/04) om journalisters och andra mediearbetares skydd och säkerhet, där man bl.a. uppmanar medlemsstaterna och kommissionen att stödja oberoende journalister och mediearbetare i exil, särskilt från länder som Ukraina, Belarus och Ryska federationen.

¹⁴ Stöd till ukrainska konstnärer, yrkesverksamma inom den kulturella och den kreativa sektorn samt till kulturella och kreativa organisationer (Europeiska kommissionen).

¹⁵ Se bilaga II för definitionen av *fristad*.

UPPMANAR MEDLEMSSTATERNA, EUROPEISKA KOMMISSIONEN OCH UNIONENS
HÖGA REPRESENTANT FÖR UTRIKES FRÅGOR OCH SÄKERHETSPOLITIK¹⁶ ATT INOM
SINA RESPEKTIVE BEHÖRIGHETSOMRÅDEN OCH PÅ LÄMPLIGA NIVÅER

17. upprätthålla dialogen med ukrainska partner om sätt att fortsätta att stödja Ukrainas kulturella och kreativa sektorer och uppmuntra främjandet av ukrainsk kultur i EU med deltagande av ukrainska konstnärer, inbegripet utsatta och fördrivna konstnärer, och kulturorganisationer, samtidigt som kultursektorns självständighet och mångfald respekteras fullt ut,
18. vidta åtgärder, genom alla relevanta kanaler, för att upprätthålla och skydda konstnärers frihet och konstnärers rättigheter världen över, inbegripet rätten att skapa utan att censureras eller hotas,
19. fortsätta att stödja utsatta och fördrivna konstnärer i EU med anledning av effekterna av, eller deras motstånd mot, förtryckande regimer eller krig, särskilt Rysslands anfallskrig mot Ukraina,
20. samråda med aktörer som är aktiva när det gäller att tillhandahålla skyddade platser för utsatta och fördrivna konstnärer inför inlämnandet av de periodiska rapporterna till Unescos konvention från 2005¹⁷ och i förekommande fall ta upp frågan om skyddade platser för utsatta och fördrivna konstnärer i dessa rapporter,

¹⁶ Med respekt för subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i EU-fördraget.

¹⁷ Unescos konvention om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar, artikel 9 (2005).

UPPMANAR KOMMISSIONEN OCH UNIONENS HÖGA REPRESENTANT FÖR UTRIKES
FRÅGOR OCH SÄKERHETSPOLITIK ATT

21. tillhandahålla en heltäckande översikt med aktuell information om EU:s och medlemsstaternas bilaterala bistånd till Ukraina på området för kultur och kreativa sektorer, inbegripet utsatta och fördrivna ukrainska konstnärer,
 22. bidra till nätverk och utbyte av information, bästa praxis och erfarenheter mellan medlemsstater och icke-statliga aktörer som stöder utsatta och fördrivna konstnärer,
 23. stödja gränsöverskridande policysamarbete om konstnärlig frihet, inbegripet stöd till utsatta och fördrivna konstnärer, med beaktande av erfarenheterna inom ramen av Kreativa Europa och dess uppmaning till att stödja ukrainska fördrivna personer och Ukrainas kulturella och kreativa sektorer.
-

Hänvisningar

- Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. (2000/C 364/01)
- Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – *EU:s handlingsplan för demokrati*. (COM(2020) 790 final)
- Den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Europarådets fördragsserie nr 005, Europarådet, 1950
- Rådets slutsatser om journalisters och andra mediearbetares skydd och säkerhet, EUT C 245, 28.6.2022, s. 5.
- Rådets resolution om EU:s arbetsplan för kultur 2023–2026, EUT C 466, 7.12.2022, s. 1.
- Europarådets förklaring från kulturministrarnas konferens, *Creating our future: creativity and cultural heritage as strategic resources for a diverse and democratic Europe*, 1.4.2022.
- Förklaring från de europeiska ministrarna med ansvar för kultur, audiovisuella medier och medier vid mötet i Angers, redigerad 2022
- Europeiska kommissionen, EU stöder Ukraina genom kultur, redigerad 2022

- Europeiska rådets slutsatser av den 15 december 2022 (EUCO 34/22).
- Europeiska rådets slutsatser av den 9 februari 2023 (EUCO 1/23).
- Europeiska rådets slutsatser av den 23 mars 2023 (EUCO 4/23).
- Europaparlamentets resolution av den 20 oktober 2022 om kulturell solidaritet med Ukraina och en gemensam krishanteringsmekanism för kulturell återhämtning i Europa. (2022/2759(RSP))
- Europaparlamentets resolution av den 14 december 2022 om genomförande av den nya europeiska agendan för kultur och EU-strategin för internationella kulturella förbindelser. (2022/2047(INI))
- Fristäder för författare och kulturpersonligheter, ICORN, *What is ICORN*, redigerad 2023. Länk: <https://icorn.org/what-icorn> (senast hämtad 20 mars 2023)
- OECD, *Policy Responses on the Impacts of the War in Ukraine*, redigerad 2022.
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/818 av den 20 maj 2021 om inrättande av programmet Kreativa Europa (2021–2027) och om upphävande av förordning (EU) nr 1295/2013 (EUT L 189, 28.5.2021, s. 34).
- Styrkommittén för kultur, kulturarv och landskap (CDCPP), Jaroslav Andel, Giuliana De Francesco, Kata Krasznahorkai, Mary Ann DeVlieg, Sara Whyatt, med stöd från Levan Kharatishvili, *Manifesto on the Freedom of Expression of Arts and Culture in the Digital Era*, redigerad 2020.

- Styrkommittén för kultur, kulturarv och landskap (CDCPP), *Free to Create: Artistic Freedom in Europe – Council of Europe Report on The Freedom of Artistic Expression*, redigerad 2023
 - Unescos konvention om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar (2005), redigerad 2015.
 - UNHCR, Flyktingsituationen i Ukraina, uppgifter uppdaterade i december 2022.
 - FN:s generalförsamling, den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, A/RES/2200, 1966.
 - FN:s generalförsamling, den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. FN:s generalförsamlings resolution 217 A(III), 1948.
-

Definitioner

I dessa rådsslutsatser gäller följande definitioner:

Konstnär: definitionen av ”konstnär” ska ges en vid tolkning och omfatta alla som är yrkesverksamma inom de kulturella och kreativa sektorerna enligt definitionen i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/818 av den 20 maj 2021 om inrättande av programmet Kreativa Europa (2021–2027) och om upphävande av förordning (EU) nr 1295/2013.

Skyddad plats: möjlighet för konstnärer som är utsatta i sina hemländer att hitta skydd och, om de så önskar, fortsätta vara konstnärligt aktiva under en begränsad tid på en annan plats.

Utsatt konstnär: konstnär som hotas av väpnad konflikt, förföljelse eller förtryck.

Nödresidens: plats för tillfällig omplacering av en utsatt konstnär, som erbjuds inkvartering och möjlighet att fortsätta sitt arbete på en säker plats. Nödresidens kan skapas genom redan befintliga konstnärsresidens eller genom att inrätta nya konstnärsresidens för det särskilda syftet att stödja fördrivna konstnärer som flyr från väpnade konflikter.

Fristad: enligt Fristäder för författare och kulturpersonligheter (ICORN) är en fristad en stad eller region som ger skydd åt utsatta författare och konstnärer och som främjar yttrandefriheten, försvarar demokratiska värden och uppmuntrar internationell solidaritet. Städer som ingår i nätverket ICORN erbjuder långsiktigt, men tillfälligt, skydd för dem som utsätts för risker som en direkt följd av sin kreativa verksamhet¹⁸.

¹⁸ Fristäder för författare och kulturpersonligheter.